

Юлія Мусаковська

Львів'янка. Народилася 1982 року. Закінчила не вельми типовий, як для поетки, факультет міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка. Лауреатка літературного конкурсу «Смолоскипа» у 2010 році за поетичну збірку «Маски». Одна з найяскравіших представниць львівського літературного середовища, окрім оригінальної творчості, вона також займається поетичними перекладами зі шведської мови.

ВИГНАННЯ

I.
тілом іде роса
тілом ідуть
війська
шпарка у райський сад –
витончено-вузька

я одягаю дим
я одягаю мед
стілки в мені води
що захлинеться смерть

риба шукає дно
риба гукає риб

хто це глухим рядом голови нам укрив?

тісно у напівсні
вийшла трава з боліт

я загадала сніг
вітер тривав
на схід

II.
східцями тягнуться хвіст від сукні
скрип черевика за нею пнеться
в місці найвище де ми відсутні
ми що минули – крихітні нецке

вгору вертатися вже запізно
чайки ладнають над нами ґрати

грифелі їхніх дзьобів залізних
небо розкреслюють на квадрати

чайки над нами висять конвоєм
браму зачинено все намарно
чайки тюремники чуєш дзвонять
міцно у кігтях ключі тримають

дражняться клекіт мечі палають
сукні тріщать черевики що там
чайки спокійні як далай-лами
кігтями гладять холодні цюки

глина чи кістка розбилися гуркіт
більше не вгору нам – і не треба
з пояса впали смішні фігурки
Богові оголились ребра

III.

ребра берега гострі від голоду
ми на ньому
дикорослі й колючі

бий на сполох чортополох
це пряме включення:
будеш у болях будеш у поті лица твого –
забиває в голову

якби ж тоді вмiла розпізнавати голоси
як монети
якби ж ти мені одразу відмовити зміг
виведи кажу тобі виведи
на чисту воду
на тверду землю мене ти
там буде мій рай і хліб мій бог
і мій сміх

вище і вище
кусень холодного місяця кровоточить
в лапах дерев осоловілих від хоті
хто ти
той що пливе в їхній тиші і товщі
хто ще
їхній наважиться спокій порушити
витрясти з темних мішків осоружне і
давне

годі уже.

це наш дім тож ходімо
адаме.

Про звичайне життя незвичайної людини

Володимир Винниченко. ЩОДЕННИК. Т. 4 (1929–1931). – Київ: Смолоскип, 2012. – 344 с.

Ольга ПОГИНАЙКО

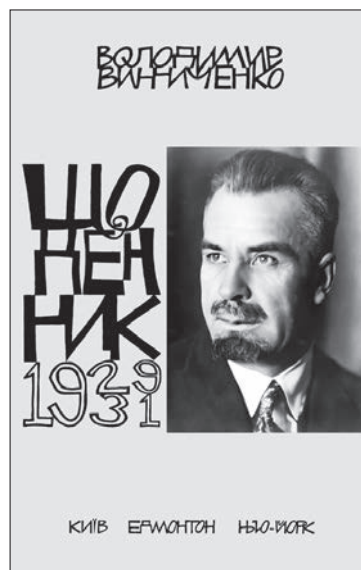
Перед тобою, читачу, черговий – четвертий – том «Щоденників» Володимира Винниченка. Як стверджує він сам, «щоденники – це дзеркало, перед яким автори крутяться і стають у пози». «Пози», в яких ти побачиш цього одного з найцікавіших і найпопулярніших авторів свого часу, можуть спершу здатися тобі не такими особливими й привабливими, як ті, що ти, напевно, вже побачив у попередніх опублікованих щоденниках. Найперше, ти не знайдеш тут «пози» громадського діяча, державника, пристрасного публіциста. Не знайдеш також і «пози» героя-коханця, улюбленця жінок, вільні й максимально чесні стосунки якого з дружиною Розалією Яківною дозволяють не крити нічого ані від неї, ані від «чесного із собою» фіксування в щоденнику, ані від читача. Втім, не відкладай цієї книжки «в довгий ящик», адже незвичайні люди не перестають бути незвичайними аkurat 1 січня 1929 року, вони залишаються такими завжди. А ця книга відображає саме те, для чого призначені щоденники – щоденне життя незвичайної людини.

Що може бути для людини більш звичним, як своя оселя. А якщо ви емігрант, письменник і живете з авторських гонорарів країни, з якої вам довелося виїхати і котра ніяк не хоче прийняти вас назад? За таких обставин будівництво власного кутка – подія, а будівництво вже другого «Кутка» – «Надкутка» – надподія. А ще – чудовий привід для усвідомлення власної емігрантської бездомності. Бо й маючи власний будинок, у чужій країні ви ніколи не захищені від того, що поліція завжди стане на бік своїх громадян, навіть якщо й правда на вашому боці. А крім того, – осмислення власної вдачі, тих рис характеру, що постійно штовхають уперед, не дають зупинитися. «Коли людина з дієюю вдачею попадає в тиху затоку, – пише Винниченко в щоденнику, – вона, сидючи на своєму тихому човнику, робить сама собі хвилі, гойдаючи човен, щоб мати привід боротися й діяти».

Немалу частину книжки, як і немалу частину тогочасного життя її автора, займають сто-

рінки, що стосуються захоплення натюризмом та пошуків тиші для праці на лоні природи. У передмові до видання упорядник Сергій Гальченко наголошує, що на схилі літ Володимир Винниченко змушений був «жити переважно з власного городу». Та спираючись на нотатки щоденників 1929–31 років, читачу, побачиш, що він отримував від того не тільки мозолі й городину, а й велике задоволення від роботи на землі.

А ось ще одна «поза». Це відстеження подій у Радянському Союзі і... вболівання за нього. Як це не дивно нині звучить, вболівання – щире. Володимир Винниченко справді вірить радянській пресі про успіхи соціальної або жнив, а в 1931 році навіть записує в щоденнику, що в одному з листів до Скрипника написав, що вже 7 років як уважає себе членом компартії. Такий жвавий інтерес до справ на Батьківщині має ще одну причину – Винниченко весь час сподівається і здійснює різні заходи у справі поїздки в Україну. Він уже розуміє, що повернутися з тим, аби жити в рідному

краї, навіть без політичної діяльності, а просто як пересічний громадянин, йому «не світить», але все ще намагається якось організувати хоча би короткий візит додому. «Можливість поїхати на Україну хвилює, займає всі думки, не дає навіть працювати. Моє бажання – поїхати, щоб надихатись Україною, вернутись і в тиші працювати над зібраним матеріалом. Але наміри партії, мабуть, не такі прості, їй треба використати мій поворот у своїх вузько-групових цілях...». Він навіть не здогадується, як йому зрештою пощастило, що його не пустили-таки.

А ось грудень 1929 року. До Винниченка доходить вістка про арешт «членів СВУ». Поглянь, читачу, нині, з далекої історичної перспективи, знаючи, що весь процес СВУ був сфабрикованим, на авторське сприйняття та оцінку цієї події: «як воно є в дійсності, не знаю, але знаю, що коли на чолі організації стояв Єфремов, то це була цілком нікчемна й безпечна організація». «Призма», кризь яку автор сприймає цей «процес» та справу «промисленної партії», виразно прора-

дьянська й далека від відстороненості або неупередженості. Читаючи Винниченкову реакцію на початок репресій у СРСР, його небажання вірити звинуваченням на адресу влади, знаючи тепер правду, і хочеться, і водночас страшно дізнатися, чи такі «прозрів» він у 32–33-му. А пізніше? Ану ж, ні?.. Про це, вочевидь, можна дізнатись аж у наступному томі. А поки що Винниченко іронізує із заяв, що процеси СВУ і «промислової партії» – сфабриковані: «...вони (опоненти радянської влади. – П.О.) гадають, що комуністи – надзвичайні монстри, не підлеглі ніяким законам людської природи. Всякій людині властиве бажання собі добра, це – закон усього створеного. Але тільки не для большевиків. Вони – монстри і завсіди бажують собі тільки шкоди. Через це вони хапають корисних і вірних їм людей і невідомо для чого починають їх судити, мучити й розстрілювати».

У 1929 році Винниченко починає працювати над «Книгою про щастя», що зрештою стала основою для праці над «Конкордизмом». Тож у цьому томі тобі, читачу, раз по раз впадуть в око роздуми про те, що таке щастя, спостереження над людськими й власними словами, вчинками й думками. На «Книгу про щастя» автор покладає велику надію у своїй односто-

визначитися: або впустити його в Україну, або визнати свою не-соціалістичність...

Є в щоденниках також і відгук на триумфальну «ходу» Європою фільмів Довженка й Чапліна, на читання «Міста» Підмогильного, на величезну кількість як емігрантської преси, так і радянської, висланої РУХом.

Тож якщо, попри все, і знайдеться читач, який відчує легке розчарування цим томом щоденників Винниченка, – то хіба тільки через надмірні очікування, спричинені «величиною» його постаті в нашій свідомості. А тут Винниченко постає передусім як проста людина зі своїми простими людськими справами. Це щоденне життя періоду затишшя, бо навіть з-поміж друзів лишилися близькими хіба що подружжя Глуценків. Та навіть такий «затишний» щоденник можна просто «розтягнути на цитати»: «Книга – найкращий, найтактовніший, найвибагливіший друг. Вона завсіди готова до розмови і до припинення її. Можна перебити його на півфразі, півслові, і він не обривається, не розсердиться, а, коли хочеш, заговорить із того самого півслова далі. Заговорить спокійно тим самим тоном, з тим самим бажанням сказати найкраще». Або ось: «Щоденники – це дзеркало, перед яким автори крутяться і стають у пози. Або краще, це – автофільми, що готуються для публіки. Чи можуть бути щирі люди, які знають, що на них дивляться? Вони можуть бути тільки більше або менше вдалимими акторами, та й годі. І як добрий актор ніколи не вийде на сцену без гриму, так ніколи автор щоденників не сфотографує себе в своїх записках у негарному вигляді». Чи не тому у «Щоденників» Володимира Винниченка такий гарний вигляд? □

Цю та інші книжки можна замовити у книгарні «Смолоскип»
Електронна пошта:
knyharnia@smoloskyp.org.ua
Телефон: +38 044 425 23 93

ронній дискусії з радянським урядом, уважаючи, що коли її нарешті опублікують у Союзі – тоді вже не залишиться жодних запитань чи сумнівів щодо нього й урядові доведеться таки

Суворов vs Жуков і Хрущов

Віктор Суворов. Її ім'я було Татьяна. – Київ: Зелений пес. – 2013.

Микола ТРЕТЯК

Вийшов україномовний переклад нової книжки відомого історичного публіциста, втікача з СРСР, колишнього розвідника Віктора Суворова «Її ім'я було Татьяна».

Чим найбільш прославився Віктор Суворов? Загалом, тим, наскільки його трактування радянської історії концептуально відрізнялося від трактувань власне радянських істориків та більшості їхніх російських спадкоємців, а також тим, наскільки болісну реакцію це викликало й викликає в Росії. При цьому, як на мене, дискусії викликають радше акценти і тон Суворова, його вільна манера викладу, ніж ключові факти. Щось подібне можна сказати й про нову книжку. Вона, маючи в арсеналі переважно не аж надто ексклюзивну інформацію, досить боляче б'є по одному з наріжних каменів усталеного розуміння історії СРСР – а саме по загальноприйнятих уявленнях про лібералізм Хрущова.

Хрущов – узагалі один із головних ворогів Суворова, йому регулярно перепадає чи не в кожній книжці. У «Татьяна...» Микита Сергійович опиняється в центрі уваги. Логіка автора така.

Хрущов був типовим сталіністом, виконував і перевищував репресивні плани, активно викривав «ворогів народу», ні на крок не відступав від лінії партії (що ж, і сьогодні в інтернеті можна знайти аудіозаписи його виступів тридцятих років, де він громить усіляку «нечисть»). А коли в п'ятдесятих роках визріла змова проти Сталіна, з міркувань самозбереження й жаги влади, взяв у ній участь. До речі, Суворов вважає, що Сталіну навесні п'ятдесят третього таки допомогли «прискоритися». Після смерті чи вбивства тирана при владі опинилось еkleктичне угруповання, різні представники якого мали різні плани подальших дій. На думку автора, Хрущов і його протеже Георгій Жуков були зовсім не найліберальнішими з них, а навпаки. Мовляв, Лаврентій Берія та Георгій Маленков прагнули припинити протистояння з навколишнім світом, хотіли реформувати радянську економіку та

послабити хватку в Центральній Європі. Натомість, Хрущов – переможець підкилимної битви за владу – вирішив продовжити боротьбу за всевітню революцію, а відтак, і далі ігнорувати проблеми добробуту мешканців СРСР.

Слабке місце в цій концепції книжки «Її ім'я було Татьяна» – одне: «вегетаріанство» Лаврентія Павловича. Непереконливо, якщо чесно. Тобто, звісно, деякі підтвердження знайти можна, навіть гугл викидає чимало публікацій, у яких Берію називають потенційним «радянським Ден Сяо Піном». Але винятково потенційним. Можна обговорювати ідеї й наміри заступника

голови Ради міністрів, те, що він виступав за щось або проти, однак на виході ми маємо занадто мало фактів. Амністія, звісно, річ хороша, однак Берія не став одноосібним лідером СРСР, і ми не можемо знати, куди б він повернув кермо в такому випадку, як би став поводитися, діставши можливість самостійно приймати рішення.

Що ж до Хрущова – сумнівів немає. Хоч із Віктором Суворовим важко солідаризуватися в його цілковитій зневазі до «відлиги» як до відволікаючого маневру (надто помітними виявилися гуманітарні результати навіть такого непослідовного й нетривалого полегшення порядків), нема чого заперечити йому стосовно агресивно-самогубчої сутності його політичної та військової лінії.

Взяти хоч би історію з ядерною бомбою «Татьяна», котра й дала назву книжці. Її випробування було просто феєричне. Навчання організували на Тоцькому полігоні, обраному для максимального наближення до природних умов Європи. Нагнали купу сухопутних військ. А ядерною бомбою «проломити» оборону умовного супротивника. Через ядерний пустир, що утворився на місці вибуху, повели в «наступ» солдатів. Наслідки для здоров'я і життя учасників навчання були жахливі, те саме можна сказати й про на-

селення навколишніх територій. Зате Хрущов із Жуковим нібито довели, що ядерну війну можна виграти і що захопити Західну Європу їм цілком під силу. Інша річ, що навчання були цілком показушні, й у реальному житті літак, здатний транспортувати «Татьяну», до поля бою просто не долетів би...

Подібних за суттю випадків з радянського життя хрущовських часів Віктор Суворов наводить чимало. Не забуває, ясна річ, про Жукова (ще один давній «улюбленець» і «підопічний» письменника) – він постає таким собі військовим альтер-его Хрущова, так само бздурним, жорстоким і підлим кар'єристом, який не надто задумується про наслідки своїх вчинків. На думку Суворова, Жуков ішов до перевороту проти Хрущова, проте йшов до нього надто гучно і неприховано.

Такі основні сюжетні лінії книжки «Її ім'я було Татьяна». Книжки, цікавої тим, що кожна теза її провокує уважного читача до самостійних роздумів, зрештою, до перевірки (особливо з урахуванням вельми стриманого ставлення Суворова до ідеї необхідності наводити джерела інформації), до «викоупання» численних детективних сюжетів усе ще мало і фрагментарно відомої нам історії СРСР. Цікавою також своїм метким іронічним письмом. □

Олексій Мустафін

Справжня історія Стародавнього світу

Харків: Фоліо, 2013. – 349 с.
Ціна: 107,00 грн.

На відміну від шкільних підручників, у цій книжці йдеться не лише про історію окремих народів, а й про увесь Стародавній світ як цілісну систему. Чому перші міста з'явилися на Близькому Сході, а коня приручили в Україні? За чим шумери плавали до Стародавньої Індії? Що греки запозичили у фінікійців, окрім абетки? Чи могли зустрітись Будда, Конфуцій і Піфагор?

Ліна Костенко

Гуманітарна аура нації / За загальною редакцією Лариси Івшиної

Видання перше. Бібліотека газети «День»
Київ: «Українська прес-група», 2013. – 80 с.
Ціна: 23,50 грн.

Книга з чергової серії «Підризна література» від проекту «Бібліотека газети «День» Україна Incognita». Це – відкриття для українців (особливо молодих) світу думок, інтелектуальних, філософських та політичних здобутків наших знаменитих – а також і менш відомих – співвітчизників. Усі ці постаті руйнували, підточували, підживляли застарілі, антигуманні, зрештою, антинациональні стереотипи.

Богдан-Олег Горобчук

Етика любові, естетика смерті

Київ: Санченко: Електронка, 2013. – 156 с.
Ціна: 36,50 грн.

Нова книжка з'явилася в межах серії «Цілодобово-2», своєрідного продовження книжки «Цілодобово!», написаної ним у співавторстві з Павлом Коробчуком та Олегом Коцаревим. Поет став затишніший, глибший і тремкіший. Концентрованіше зупиняє свій і чужий погляди на важливі й йому речах. Богданове співіснування зі світом наближається до співіснування дерева зі своєю корою.

Стріла: Суб'єктивна антологія / Упорядник, автор передмови і літературних статей В. Базилевський

Київ: ВУТ «Просвіта»; Український письменник, 2013. – 1099 с.
Ціна: 200,00 грн.

XX століття – унікальне в історії української літератури. Саме воно спричинилося до найбільших її здобутків і найтяжчих втрат. В епоху, коли, за словами Тичини, «людське серце до краю обідніло», поезія, як могла, протистояла розлюдненню людини. Суб'єктивна антологія Володимира Базилевського – спроба незалежного прочитання поетичної спадщини 45 поетів материкової України і діаспори.

Марина Левицька

Коротка історія тракторів по-українськи

Київ: Темпора, 2013. – 312 с.
Ціна: 62,00 грн.

Це яскравий портрет життя української еміграції в Британії. Авторка (англійка українського походження) змалювала різні покоління, їхні проблеми й комплекси. Легкий стиль, терпка іронія та яскравий сюжет принесли світову славу «Тракторам». Нарешті й український читач отримає змогу заглянути в британське дзеркало своїх одноплемінників.

Іван Лисий

Національно-культурна ідентичність філософії: сім наближень до теми

Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія», 2013. – 180 с.
Ціна: 52,50 грн.

У монографії обговорюється гостра проблема національної ідентичності філософії, актуалізована сьогодні в атмосфері посилення уваги до національних вимірів культурних форм як у європейському, так і у вітчизняному метафілософському дискурсі. Автор бачить у філософії теоретичну самосвідомість культури і в полемічній манері обстоює її національно-культурну тожсамість.

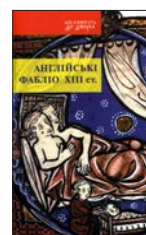

Світлана Кириченко

Люди не зі страху. Українська сага: Спогади

Київ: Смолоскип, 2013. – 920 с.
Ціна: 95,00 грн.

Спогади Світлани Кириченко, активної учасниці українського визвольного руху 60 – 80-х років минулого століття, відзначаються багатограним змістом і своєрідним художнім стилем. Це історичного масштабу унікальні свідчення про себе та епоху, про відомі провідні постаті новітньої доби нашого національного пробудження, про десятки рядових творців суспільних обставин.

Англійські фаблію XIII століття: Оповідання у віршах

Переклад О. С. Охрімєнка.
Київ: Український письменник, 2013. – 127 с.
Ціна: 43,50 грн.

До збірки ввійшли українські переклади із середньоанглійської мови трьох фаблію XIII ст.: «Країна Кокань», «Пані Сіріц» і «Про Лиса та Вовка». Твори відкривають нам світ середньовічної ментальності. Тексти подаються білінгвою, що робить видання цікавим також для професійних філологів та істориків.

Ці та багато інших книжок українською мовою можна придбати у книгарні «Смолоскип» за адресою: Київ, вулиця Межигірська, 21 (поруч зі станцією метро «Контрактова площа»)

Будемо вдячні Вам за надіслану інформацію про події громадсько-політичного та культурного життя молоді!

Думки авторів публікацій у «Смолоскипі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції

«Смолоскип України»
Щомісячний часопис
творчої молоді України
Засновник – видавництво «Смолоскип»

Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 2032 від 17.06.96 р.

Редакційна колегія:
Петро Вознюк,
Ростислав Семків,
Олег Коцарев

E-mail: mbf.smoloskyp@gmail.com, http://www.smoloskyp.org.ua
E-mail книгарні «Смолоскип»: knyharnia@smoloskyp.org.ua

Адреса редакції:
Видавництво «Смолоскип»
04071, Київ, вул. Межигірська, 21
☎ (044) 425-23-93
☎ і факс: (044) 463-78-52

Віддруковано в
ТОВ ПК «Інтерекспресдрук»
м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 3

Замовлення № 1678
Тираж 3500 прим.